

РЕШЕНИЕ

№ 50001

гр. София, 28 януари 2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, III НО, в публично заседание на двадесет и трети януари през две хиляди двадесет и пета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БЛАГА ИВАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ
ВЛАДИМИР АСТАРДЖИЕВ

при секретаря Невена Пелова
и в присъствието на прокурора Петя Маринова
изслуша докладваното от
съдия ИВАНОВА касационно дело № 1093 по описа за 2021 г.

Касационното производство е образувано по протест на Варненска апелативна прокуратура срещу нова въззивна присъда на Варненски апелативен съд № 5 от 27.09.2021 г, по ВНОХД № 223/21, с която е отменена присъда на Шуменски окръжен съд № 260004 от 30.09.2020, по НОХД № 397/19, и подсъдимите З. П. Й. и Й. И. Й. са признати за невиновни и са оправдани, както следва:

Подсъдимата З. П. Й. е призната за невиновна в това, че на 1.07.2013 г. в [населено място], в качеството си на длъжностно лице: член на Съвета на директорите (СД) и представляващ (фирма), [населено място], е присвоила вещи, собственост на дружеството, връчени ѝ в това ѝ качество да ги пази и управлява, като съзнателно е сключила неизгодна сделка: договор за продажба на машини и съоръжения от 1.07.2013 г, с който (договор) е продала вещите на дружество (фирма), собственост и управлявано от подсъдимия Й. И. Й., който е неин съпруг, за сумата 8 100 лв. без ДДС, при реално получена цена при последваща продажба, в размер на 44 225,50 лв., като присвоената сума, представляваща разликата в цената по двете сделки, възлиза на 36 125,50 лв., и присвоената сума е в големи размери, с оглед на което и на основание чл. 304 НПК, е оправдана по обвинението по чл. 202, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 201 НК.

Подсъдимият Й. И. Й. е признат за невиновен в това, че на 27.11.2015 г. в [населено място], в качеството си на длъжностно лице: член на СД и представител на (фирма), [населено място], съзнателно е сключил неизгодна сделка, като е продал на В. А. Г. недвижими имоти, собственост на дружеството, за сумата 40 000 лв., като от това е произлязла значителна вреда за дружеството, в размер на 287 437 лв., представляваща разликата между пазарната оценка на имота и заплатената продажна цена, с оглед на което и на основание чл. 304 НПК, е оправдан по обвинението по чл. 220, ал. 1 НК.

С присъдата на първата инстанция е постановено следното:

Подсъдимата З. П. Й. е призната за виновна в това, че на 1.07.2013 г. в [населено място], в качеството си на длъжностно лице: член на Съвета на директорите (СД) и представляващ (фирма), [населено място], е присвоила вещи, собственост на дружеството, връчени ѝ в това ѝ качество да ги пази и управлява,

като съзнателно е сключила неизгодна сделка: договор за продажба на машини и съоръжения от 1.07.2013 г, с. който (договор) е продала вещите на дружество (фирма), собственост и управлявано от подсъдимия Й. И. Й., който е неин съпруг, за сумата 8 100 лв. без ДДС, при реално получена цена при последваща продажба, в размер на сумата 44 225, 50 лв., като присвоената сума, представляваща разликата в цената по двете сделки, възлиза на 36 125, 50 лв., и присвоената сума е в големи размери, с оглед на което и на основание чл. 202, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 201 и чл. 54 НК, е осъдена на три години „лишаване от свобода“, отложено по реда на чл. 66 НК, за срок от три години и шест месеца, и „лишаване от право да упражнява търговска дейност“, за срок от три години.

Подсъдимият Й. И. Й. е признат за виновен в това, че на 27.11.2015 г. в [населено място], в качеството си на длъжностно лице: член на СД и представител на (фирма), [населено място], съзнателно е сключил неизгодна сделка, като е продал на В. А. Г. недвижими имоти, собственост на дружеството, за сумата 40 000 лв., като от това е произлязла значителна вреда за дружеството, в размер на 287 437 лв., представляваща разликата между пазарната оценка на имота и заплатената продажна цена, с оглед на което и на основание чл. 220, ал. 1 и чл. 54 НК, е осъден на една година и шест месеца „лишаване от свобода“, отложено по реда на чл. 66 НК, за срок от три години.

С присъдата са възложени в тежест на подсъдимите Й. сторените по делото разноски.

С протеста се релевират касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и 2 НПК. Излагат се следните съображения: При новото разглеждане на делото във въззивната инстанция са преповторени допуснатите от първия състав на апелативния съд съществени процесуални нарушения, както и са допуснати нови такива. Не са изпълнени указанията на ВКС, залегнали в отменителното решение. Оправдателната присъда почива на предположения, а в мотивите ѝ липсва отговор на съображения, наведени от прокуратурата във въззивното производство. Налице е съвпадение в аргументацията на първия въззивен състав и на втория такъв. Оспореният съдебен акт не отговаря на изискванията по чл. 339 НПК. Не е даден задоволителен отговор на довода относно копието на договора от 1.07.2013 г, дублиращ договора, представен от (фирма). При анализа на доказателствата е допуснато нарушение на чл. 14 НПК. Дадена е вяра на гласните доказателства, изводими от обясненията на подсъдимите, а са игнорирани други гласни доказателства и писмени такива, както и заключения на приети по делото експертизи. Не могат да бъдат споделени разсъжденията на съда, че инкриминираните сделки са полезни за дружеството. Неправилно е становището на съда, че сделката със св. Г. е в интерес на дружеството, доколкото пазарната цена на продадените имоти не е била възможна, към момента на сделката. Съдът не е дал отговор на въпроса каква е била причината цената на сделката от 1.07.2013 г. да не е пазарната такава. Не е даден правилен отговор на това, че е осъществено прихващането на вземането на АД, в размер на от 40 000 лв., със задължение на юридическото лице към (фирма), като е прието, че с получената сума е намален дълг на АД към дружеството на подсъдимия Й. Не е съобразено това, че по делото са останали недоказани задължения на АД към (фирма). Съдът неправилно е приел, че е налице недостатък на юридическото обвинение, предявено на подсъдимата Й., както и неправилно е отказал да коментира споразумението за прихващане на задължения от 4.07.2013 г. Допуснатите съществени процесуални нарушения са довели и до неправилно приложение на материалния закон.

С протеста се прави искане за отмяна на оправдателната присъда и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивната инстанция.

В съдебно заседание на ВКС представителят на Върховната прокуратура пледира за уважаване на протеста, за отмяна на оправдателната присъда и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Варненския апелативен съд. Защитата изразява становище в писмен вид, като счита, че протестът е неоснователен и следва да бъде оставен без уважение.

Подсъдимите участват в производството чрез писмено становище, с което се присъединяват към съображенията на защитника си.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и в пределите на своята компетентност, намери следното:

Производството пред настоящия състав на ВКС е второ по ред касационно такова. С решение на ВКС № 115 от 30.06.2021 г., по н. д. № 384/21, е отменена присъда на Варненски апелативен съд по ВНОХД № 391/20, и делото и върнато за ново разглеждане на същия съд, поради допуснато съществено процесуално нарушение при анализа на доказателствата, довело до опорочаване на вътрешното убеждение по релевантните факти.

При новото разглеждане на делото във въззивната инстанция е постановен съдебния акт, предмет на настоящия касационен контрол.

При новото разглеждане на делото съставът на апелативния съд е изпълнил в цялост указанията на ВКС, дадени в отменителното решение, и е провел собствен доказателствен анализ, при който е спазил изискванията на чл. 14 НПК и правилата на формалната логика, тоест, правилността на формираното вътрешно съдийско убеждение по релевантните факти е гарантирана. Съдебният акт е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 339 НПК, като е даден обстоен отговор на доводите, изложени от прокурора в хода на въззивното производство.

Неоснователно се сочи, че съдът безкритично е преповторил доказателствените изводи на първия въззивен състав, с което е допуснал ново съществено процесуално нарушение. Наличието на сходство в правните изводи произтича от това, че съдебните състави на въззивната инстанция са достигнали до един и същи краен извод, който предопределя изхода на делото, а именно: че инкриминираните деяния не съставляват престъпления, което предполага отмяна на осъдителната присъда и постановяване на нова въззивна оправдателна такава. Не могат да бъдат споделени доводите на прокурора, че гласните доказателства, изводими от обясненията на подсъдимите, са фаворизирани, за сметка на други гласни доказателства, изводими от свидетелски показания, както и неоснователно се сочи, че са игнорирани факти, изводими от писмени доказателства. Това е така, защото липсва съществено различие между фактите, изяснени чрез събраните гласни и писмени доказателства, доколкото са инкриминирани събития, представляващи част от търговска дейност, развивана от АД, съпътствана със създаване на множество документи, имащи отношение към осъществяваните търговски сделки. Кръгът от факти, приет от въззивната инстанция, не се различава от фактите, изяснени от първата инстанция, а различието между двете инстанции се отнася до преценката за съставомерността на инкриминираните деяния и възможността за извършеното от подсъдимите да бъде реализирана наказателна отговорност.

Ирелевантно за изхода на делото е това дали за продажбата на вещите от 1.07.2013 г. е създаден само един договор, представен от ръководството на АД, или фигурира и още един (в копие), тъй като съществуният въпрос: дали на посочената дата е осъществена сделка и между кои правни субекти, е решен еднозначно, като е изяснено, че на тази дата е сключен договор за продажба на имущество,

собственост на АД, за сумата 8 100 лв., а купувач по сделката е дружество (фирма), еднолична собственост на подсъдимия Й. Неоснователно се сочи, че не са доказани вземания на „свързани лица“, към които АД е имало задължения, тъй като в тази насока са събрани писмени доказателства, установяващи, че такива вземания са съществували, и са правени прихващания на задължения между двете юридически лица.

С оглед на изложеното, ВКС намери, че не е допуснато нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, което да обуслови необходимост от отмяна на въззивната присъда и връщане на делото за ново разглеждане, а искането в тази насока не може да бъде уважено.

ВКС намери, че при оправдателната присъда не е допуснато и нарушение на материалния закон. Съображенията за това са следните:

При даване на правна оценка на инкриминираното деяние, предмет на обвинението, повдигнато на подсъдимата Й., съдът е бил обвързан от становището на първия касационен състав, посочил, че липсва улесняващото престъпление по чл. 220, ал. 1 НК, доколкото преценката за това дали сделката е „неизгодна“, е обвързано от друга сделка, сключена след инкриминираната дата 1.07.2013 г. От изложеното следва, че съдът е следвало да се произнесе дали ли е престъпление по чл. 202, ал. 2, т. 1 вр. чл. 201 НК.

ВКС споделя изводите на въззивната инстанция, че деянието не носи белезите на престъплението, предмет на обвинението, като извън съображенията на апелативния съд, които се възприемат от настоящата инстанция, следва да се има предвид и следното:

При преценката за това дали ли е съставомерно деяние, на първо място, е от значение да се направи анализ на формулировката на обвинението, което представлява неделимо единство от фактическо и юридическо обвинение. Когато самото обвинение съдържа вътрешно противоречие, това неминуемо се отразява и на преценката за неговата съставомерност, а и при наличието на процесуална неиздържаност на обвинението, в конкретния случай, то е негодно да обуслови осъдителна присъда.

По настоящето дело, обвинението, предявено на подсъдимата Й., страда от процесуален порок, който има отношение към възможността за осъждането й. Това е така, защото от формулировката на обвинението е видно, че са присвоени вещи, собственост на АД, и едновременно с това: че е присвоена сумата 36 125, 50 лв., представляваща разликата между цената на сделката, сключена на 1.07.2013 г., и друга сделка, последваща във времето, при която е постигната по-висока цена: 44 225 лв. Налице е и друг порок относно обвинението, който произтича от възприетия от прокурора недопустим процесуален подход да бъде фиксиран размера на присвоената сума чрез сравнение между цената на сделката, сключена на инкриминираната дата, и последваща сделка, при която е постигната по-висока цена. Такъв подход е недопустим, тъй като принципно, наказателна отговорност може да се реализира само за деяние, извършено на конкретна дата, което следва да осъществява признаците на определен състав на престъпление, формулиран в НК. В случая, за да се обоснове наказателната отговорност на подсъдимата Й. за „длъжностно присвояване“ в големи размери, в обвинението й е „привнесена“ цената на последваща сделка, осъществена след инкриминираното деяние, при което на последиците от втората сделка се придава обратно действие към момента на сделката, предмет на обвинението, което е недопустимо от процесуална гледна точка.

Наказателна отговорност за длъжностно присвояване може да се носи само за деяние, което, към момента на извършването му, представлява неправомерно (противозаконно) разпореждане с имущество, връчено на дееца в качеството му на длъжностно лице да го пази и управлява, с което разпоредително действие се облагодетелства дееца или друго лице. Необходим елемент от състава на престъплението е настъпване на щета за собственика на имуществото, предмет на престъплението, като щетата следва да бъде пряка и непосредствена последица от разпореждането на дееца. Отнесено към обвинението на подсъдимата Й., следва да се прецени дали от гледна точка на правилата на търговското право, продажбата от 1.07.2013 г. е противозаконна (за което следва да се отговори на въпроса дали е налице законова забрана за сключване на такава сделка) и второ, дали от сделката (разпореждането на дееца) като пряка и непосредствена последица е настъпила щета за собственика на имуществото.

С оглед на изложеното, при решаване на настоящето дело е необходимо да се отговори на следните въпроси: В позитивното право въведено ли е задължение за органите на управление на АД да продават имущество на дружеството само по пазарната му цена или е допустимо, предвид свободата на договаряне, да се уговори цена, която да е съобразена с конкретните икономически условия, към момента на сделката. Преценката в тази насока несъмнено е обвързана и от въведения от закона критерий за полагане на „грижата на добрия търговец“, в каквато насока е създадена изобилна съдебна практика по търговски дела. Вторият съществен въпрос, от значение за изхода на делото, касае наличието, респективно, липсата на законова забрана за сключване на сделки между АД и т. нар. категория „свързани лица“ по смисъла на търговското право.

Правната уредба на търговското право и съдебната практика по търговските дела по интересуващите ни въпроси дава основание да се приеме, че отговорите и на двата въпроса са отрицателни. Позитивното търговско право не съдържа изискване АД да продава свое имущество само на пазарни цени, както и не съществува законова забрана АД да сключва сделки със „свързани лица“.

Следователно, доколкото в закона липсва забрана за продажба на имущество на АД, първо, по цена, уговорена между страните по сделката, и второ, между АД и „свързано лице“, не е налице „противозаконност“ на сделката от 1.07.2013 г., която е необходим елемент от обективната страна на състава на престъплението „длъжностно присвояване“. На следващо място, когато бъде извършена сделка, по която се разменят насрещни престации, тоест, при двустранна възмездна сделка, по дефиниция, за продавача (АД) не би могла да възникне щета, защото той придобива право да получи определена парична сума, която е доход за дружеството. Купувачът придобива правото на собственост върху продаденото имущество, за което заплаща уговорената продажна цена. Що се отнася до икономическия ефект от тази сделка, при наличие на съмнение в тази насока, в търговското право е предвидена възможност за реализиране на отговорност с имуществен характер на членовете на СД на АД пред самото дружество. Ако някое заинтересовано лице счита, че тази сделка е увреждаща имуществото на дружеството, то разполага с възможност да реализира предвидената в ТЗ отговорност, каквато възможност, по настоящето дело, липсват данни да е осъществена.

По изложените съображения, ВКС намери, че липсват основания за осъждане на подсъдимата Й. по предявеното ѝ обвинение, а становището на апелативния съд по този въпрос е правилно и се споделя от настоящата инстанция.

ВКС се съгласява с извода на въззивния съд, че поведението на подсъдимия Й. не покрива признаците на състава по чл. 220, ал. 1 НК, в какъвто аспект са

изложени правилни съображения в мотивите към оправдателната присъда. В допълнение към тях, следва да се отбележи и следното:

Преценката за това дали сделката със св. Г. е изгодна следва да бъде направена към момента на нейното сключване: 27.11.2015 г, а не и впоследствие, в друг момент, когато икономическите условия биха били различни. Вече беше посочено, че при продажба на имущество на АД не е задължително да се постигне непременно пазарната цена, за да се счете, че сделката е изгодна. Тук също стои въпросът за това, че ако някое заинтересовано лице е считало, че тази сделка е увреждаща за дружеството, е можело да задейства процедурата за реализиране на отговорност с имуществен характер, предвидена в ТЗ, което не е сторено. В конкретния случай, сделката е била необходима за дейността на дружеството, тъй като чрез продажбата е реализиран приход, с който се е обогатил патримониума на юридическото лице. Без правно значение за съставомерността на деянието по чл. 220, ал. 1 НК е това: по какъв начин е разходвана получената сума, респективно, дали с тази сума е погасено задължение на АД към друг субект на търговското право. При преценката дали сделката е била изгодна е от значение и това, че към момента на нейното сключване, дружеството не е развивало търговска дейност и е имало решение на ОС на акционерите да бъдат разпродадени активите на предприятието. Не е без значение и това, че процесното имущество е било предлагано за продажба в относително продължителен период от време, но не е имало интерес от потенциални купувачи. Св. Г. е бил единственият купувач, който е съсобственик на идеални части от предложеното за продажба имущество, собственост на АД, което има отношение и към изискването на чл. 33 от Закона за собствеността, визиращ задължение за продавача да предложи на съсобственик имуществото, предмет на продажбата. При съвкупната преценка на изброените обстоятелства е видно, че сделката от 27.11.2015 г. не може да се квалифицира като „неизгодна“ по смисъла на чл. 220, ал. 1 НК, а отделно от това, недопустимо е вредата за дружеството да бъде формирана чрез сравнение на продажната цена и пазарната цена, тъй като отново се „привнасят“ последици от бъдещо несигурно събитие, каквото е евентуална продажба по пазарна цена, които да придадат обратно действие към момента на инкриминираното деяние. По въпроса за субективната страна на деянието по чл. 220, ал. 1 НК е даден правилен отговор от съда, а именно: че липсва „съзнателност“ в поведението на подсъдимия Й.. Това е така, защото е установено, че той е предприел продажбата, като е приел офертата на св. Г. като единствен кандидат след продължителен период от предлагане на пазара на процесното имущество, при което не е имало интерес от потенциални купувачи.

С оглед на изложеното, ВКС намери, че протестът е неоснователен и следва да бъде оставен без уважение.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 1 НПК, ВКС, III НО,

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ в СИЛА нова въззивна присъда на Варненски апелативен съд № 5 от 27.09.2021 г., по ВНОХД № 223/21.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: